

Et af Danmarks vigtigste historiske monumenter Jellingestenene er truet af forfald og behøver beskyttelse. Kulturarvsstyrelsen har derfor udskrevet en arkitektkonkurrence om udformning af en afskærmning af stenene. Konkurrencen havde meget stor deltagelse (157 forslag), og resultatet, der forelå den 4. marts, har naturligvis været ventet med spænding. Dog uden grund skulle det vise sig, for

forsigtighedsdoktrinen styrer stadig!

af Kjeld Vindum

Forsigtighedsdoktrinen er vores betegnelse for en efter vores opfattelse udbredt holdning vedrørende bevarelsen af den danske kulturarv. Et værdisæt som kommer til syne gennem læsningen af den åbne idékonkurrencens præmiering, og dommerkomiteens begrundelse herfor, og som tydeligvis har været retningsgivende for bedømmelsen og i hvert fald udpegningen af vinderforslaget.

Hvad karakteriserer så denne doktrin? Følgende er vores umiddelbare bud på centrale værdier i doktrinen, hvad angår arkitektens forhold til kulturarven:

Arkitekturen skal stå ved sin tilstedeværelse, men dog forsøge at minimere sin fysiske fremtræden. I forlængelse heraf skal den afstå fra fortolkning og så vidt muligt fra enhver betydningsartikulation og -ladning. Den skal være neutral og træde i baggrunden i forhold til kulturarven.

Arkitekturen må tilstræbe enkelhed og kunne forstås og opfattes umiddelbart, både

hvad angår form, konstruktion og funktion. Følgelig må den afstå fra enhver form for tveetydighed, underfundighed, drilleri eller andet, som kan udfordre betragterens sanser eller opfattelse af kulturarven.

Arkitekturen må fremtræde seriøst og altid være afbalanceret og understøttende i forhold til kulturarven og dens status. Et vigtigt aspekt er her en afvejet, men respektfuld omhu med detaljering og materialevalg.

Arkitekturen må fremtræde hel og sammenhængende.

Vinderforslaget er tegnet af Nobel Arkitekter, som ellers har gjort sig bemærket med bl.a. et af Ørestads bedste huse. Med forslaget til Jellingestenenes afskærmning har man valgt at please doktrinen i en sådan grad, at man har vundet konkurrencen, men efter vores mening fejlet arkitektonisk.

Nu er pointen her ikke så meget at kritisere det på mange måder veledførte og professionelle forslag. Først og fremmest er der,

som antydnet, grund til at kritisere doktrinen, og dermed de værdier som synes at ligge bag bedømmelsen. Problemet er ikke så meget forslaget selv som det, at det har vundet.

Men, hvad er da problemet? Lad os se på et par aspekter:

I overensstemmelse med forsigtighedsdoktrinen værner vinderforslaget ikke blot kulturarven mod overgreb, men musealiserer den og skaber en tilstræbt neutral urørlighedszone omkring den (bl.a. ved at putte den i monter): Vinderforslaget skaber distance til kulturarven og værner den dermed mod konfrontation og fortolkning. Det henviser kulturarven til historien. Forslaget forholder sig ikke rigtig til kulturarven, går ikke i clinch med den, har tilsyneladende ikke nogen intention om at udfordre eller fortolke den. I stedet agerer det neutral beskytter. Men montren kan ikke være neutral, den vil altid styre og påvirke blikket, påvirke vores opfattelse af dens indhold. Således kan det abstrakte, minimale formsprog ses som udtryk for en intention om neutralitet, der bidrager til at opretholde en forældet forestilling om objektiv formidling.

Overordnet set vil doktrinen tilskynde til, på klassisk museal vis, at ordne kulturarven i kasser, der hver for sig kan anskues som helheder. I forhold til Harlang og Thorborgs ganske interessante og på mange måder vellykkede forslag, som foreslår at flytte den lille runesten ind i kirken, indvender man således at stenen dér "vil virke væsensfremmed [og] ud fra et kristent synspunkt bryde sammenhængen i rummet". Tingene må ikke blandes sammen. Et krav om sammenhæng (konsistens) som runestenene ganske vist ikke selv overholder, idet den store sten fletter Kristus ind i oldnordisk vikinge- og altså i kristen forstand hedensk ornamentik.

Konkluderende kan man indvende, at forslaget er ude af sin tid. Det reflekterer ikke udvikling i tænkningen omkring kulturarven og dens bevarelse og det reflekterer ikke udviklingen inden for arkitekturen selv. (Faktisk minder det om de postminimalistiske studenteropgaver man kunne se på arkitektskolerne for omkring 20 år siden.) Det er forældet. I dag står arkitekturen over for helt nye udfordringer. Og i lyset af dem må også kulturarven anskues. Det arkitektoniske svar på kulturarvens bevarelse må aldrig blive at gå ud af sin tid. Vinderforslaget er baseret på værdier og doktriner under afvikling. Det vil fremstille os som en nation af innovations-averse dydsmonstre.

PS: En af de tre fagdommerne, arkitekt, professor Malene Hauxner indstillede Harlang og Thorborgs fornævnte forslag som vinder (henholdsvis 2. præmie) og indgav dermed dissens i forhold til flertallets indstilling af vinderforslaget. Respekt herfra!

ILLUSTRATION: NOBEL ARKITEKTER. FRA VINDERFORSLAGET